A vakok zenei képzése.

Irta: **Kirschenheuter Ferenc.**

E lap júniusi számában „A vakok a zeneakadémián" címmel a kiváló zenei képességű vakokról szólottam. Ismertettem e téren az ausztriai és németországi viszonyokat, az ottani újabb törekvéseket (külön zeneakadémia vakok szá nára) s a nálunk gyökeret vert azon rendszert találtam a legcélravezetőbbnek, mely az Orsz. Kir. Zeneakadémia felé irányítja a kiváló képességű vak ifjakat. Végül javasoltam egy kiterjedtebb általános műveltséget nyújtó tanfolyam szervezését, amely nélkül vak zenetanárjaink könnyen oda juthatnak, ahova a németek jutottak, kiknek helyzetét ecsetelve, a bécsi kongresszus egyik szónoka szárazon ezt mondta: a vak zongoratanárokat nem szeretik, mert műveletlenek.

Most szóljunk a szerényebb zenei képességű vakok zenei kiképzéséről. Ezek számára határozottan megokoltnak találok egy külön megfelelő intézményt, akár mint egyik szervét a kir. orsz. intézetnek, akár különállóan mint vakok konzervatoriumát. Tudom, hogy ezzel a gondolattal épen nálunk azonnal nem fognak megbarátkozni az elmék, mert mi a kir. intézetnek egy ehez hasonló szervét rövid másfél évtizeddel ezelőtt megszüntettük s kimondottuk a jelszót, hogy: minden vakot iparra. Ezt a szélsőséges jelszót és foganatosítását a vakok képzésének egy másik szélsősége (és annak eredményeiben való hatása) szülte, mely csekély kivétellel mindenkit zenésszé nevelt. Hogy az egyik szélsőséget egy másik ellenkező szélsőség követte, egy teljesen megszokott fejlődési processzus. Tizenöt esztendő alatt azonban sokat láttunk, sokat tapasztaltunk s nem volnánk a haladás emberei, ha a tanulságokat le nem vonnók, be nem látnók, hogy a középút a helyes.

Tizenöt évvel ezelőtt mint rémképek állottak előttünk azok a vak muzsikusok, kiket elődeink bármennyire jóakaratúan és jóhiszeműen is, de csaknem válogatás nélkül bocsátottak a zenei pályára és akiket aztán nekünk az élet mélyén kellett látnunk országos intézetünkhöz, de sokszor önmagunkhoz is nem méltó körülmények között. Harmonikával ül az út szélén és járja a kurtakocsmákat ma is nem egy drága pénzen neveltje annak az időnek. Nem csoda, ha elfordultunk a zenétől.

Iparra küldtünk tehát mindenkit válogatás nélkül. Hiába kértek a növendékek, hiába kilincseltek a szülők, hiába csóválgatta

fejét a laikus: mi szakemberek hűek maradtunk a kimondott elvhez. Tisztességes iparosokat akartunk nevelni, kik, ha szegényesen élnek is, de biztos exisztenciájuk van; kik nem élnek meghunyászkodva az emberek könnyelműségéből; kikkel nemcsak kótyagosfejű éjjelezők állanak szóba, hanem akikkel minden jóravaló ember nyiltan kezet foghat. Olyan embereket akartunk nevelni, akiket mint volt növendékeinket nem lesz oka letagadni sem a királyi országos intézetnek, sem nekünk. És ki vethetett volna valamit szemünkre, hă célunkat csakugyan elérjük?

Ámde nem számoltunk egy körülménnyel. Azt hittük, a nevelés mindenre képes. Képes még arra is, hogy az ember veleszületett hajlamait gyökereiben kiirtsa. Kiirtsa még akkor is, ha azokat lelki és szellemi tulajdonságok, tehetségek támogatják, kiirtsa még akkor is, ha egyéb tehetségek hiánya azok fejlődését, mondhatnám szükségszerűvé teszik.

De beszéljünk érthetőbben. Kerültek és kerülnek állandóan olyan növendékek az intézetbe, akik már — az öröklésről nem is szólva — a bölcsőből hozzák magukkal a zenére való hajlandóságot, ami a kisgyerekkorban teljesen a hangok világában élő és a hangbenyomásokra utalt vak gyermekek között köztudomásúan gyakoribb eset, mint az épérzékűek között. Ez a hajlandóság az idők folyamán, különösen ha még egy kis tehetség is járul hozzá, állandóan izmosodik s a gyerek később szóval is kifejezésre juttatja. Ezzel párhuzamosan halad a szülők tudatlansága fo.ytán a gyerek testi elhanyagolása. Hogy valamivel szórakoztassák, foglalkoztassák, valamilyen hangszert, ha egyebet nem, szájharmonikát, tilinkót vesznek neki, melyből a gyerekjátékokat nélkülöző s egyedül és állandóan hangszerére utalt vak gyermek egyik dallamot a másik után csikarja ki. Az épérzékű gyerekek, kik egész nap az árkot ugrálják, erre nem képesek s így aztán csakhamar kiváló zenei tehetséget fedeznek fel a gyámoitalan kis vakban. A legtöbb iparilag képezhetlen gyermek életsorsa ebben a korban van fordulópontján. Ha akad is itt-ott tanító, pap, aki fölvilágosítja a szülőket, hogy változtassanak a gyerek nevelésén, foglalkoztassák, játszassák, mert különben ügyefogyott marad egész életére s az iskola sem lesz képes belőle iparost nevelni, az rendesen siket fülekre talál, mert a szülők már elhatározták, hogy muzsikus lesz belőle úgyis. A gyerek, mint a gomba nő föl tétlenül s így kerül az intézetbe.

Mi lesz az ilyen gyerekből? Százszor elmondták és megírták már, hogy az elvesztegetett gyermekéveket az iskola kép-

telen pótolni. A második, harmadik iskolai év végén a zenetanárok megállapítják, hogy a fiú zenei képességei nem ütik meg azt a mértékét, mely őt a zenében való továbbképzésre kvalifikálhatná, minthogy zenei kiképzést csak azok nyerhetnek, akik kiváló képességűek, akik előreláthatóan elérik majd a művészi szinvonalat, illetve megállják az Orsz. Kir. Zeneakadémia fölvételi vizsgálatát s zenetanárok lesznek. A közepes zenei tehetségű gyerek előtt tehát lezáródik a zongora, csak a hegedű marad meg neki, melyet ki sem veszünk a kezéből, hacsak valamennyire is kielégítő eredményt képes fölmutatni, a nyolcadik év végéig. Kedélyét akarjuk vele nevelni s azt akarjuk, hogy mint önálló iparos is majd az életben kellemesen tölthesse hangszere mellett munkán kívüli óráit.

Ez a fiú az ötödik év végén a műhelyekbe kerül. Elérte a tizennégy-tizenötödik életévet, szelleme fejlett, sok értékes ismeret fölött rendelkezik s kezd a tanítási tárgyak keretein kívül is gondolkozni. Csakhamar észreveszi, hogy szomszédja, aki ép most beszéli el, hogy gyerekkorában hogyan szedte a látó gyerekekkel versenyt a madárfészkeket a fáról, már egész kosarat csinál, míg ő még mindig csak a kosárfenékkel bajlódik. Neki is eszébe jut a harmonikája, tilinkója, hogy ő már a tizedik gyakorlatot játszotta a zongorán, mikor az még az ötődiket se tudta stb. Legkedvesebb órái most is a zenekari órák az iparosok zenekarában s bár a nyolcadik évben nagynehezen eljut a fedeles kosárig, ekkorra azonban teljes határozottsággal megállapítja, hogy ő pályát tévesztett, mert a kosárfonásból ugyan meg nem él. Megesik, hogy az ilyen fiúk egyike-másika már itt az intézetben kezd lopva zongorázni. Az intézeti fegyelem azonban nem türheti meg őket a zongora mellett s azért alig várják, hogy szabaduljanak, hogy maguk intézhessék sorsukat. Az ilyen növendékből, ha elhagyja az intézetet, örökre búcsút mond a műhelynek, zenész lesz.

Ez az egyik tipus. A másik még átlép a Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesület foglalkoztatójába, ez később jut arra a gondolatra, hogy a zene jobban biztosíthatja életföntartását, egy-két évi iparűzés után hagyja ott szerszámait s követi eredeti hajlamát. Volt esetünk rá, hogy évek multán éledt föl újra a hajlam s követelte jogait.

Ezek többnyire csendben lefolyó esetek. De akadnak csaknem évről-évre olyan kilépők, kiknek szülői jobb társadalmi osztályból kerülvén ki, határozott averzióval fordulnak el a kézműves-

ségtől s bármily ügyességet is tanusítanak gyerekeik ebben, nem engedik, hogy ipari pályára lépjenek.

A felsoroltak csak egynehány fajtája, bár leggyakoribb fajtája az eseteknek, de vannak példáink, ahol a legkülönbözőbb okok szerepelnek (kényelmi, egészségi stb.) a zenére való átlépésnél. Egy okot azonban minden esetben föllelünk a többi között s ez a zene iránt való hajlandóság s bizonyos fokú tehetség. Ez a tulajdonképeni kiindulópontja a vak ifjú későbbi, a kiképzés után való életpályaváltoztatásának s ezzel nem számoltunk mi, mert kellő tapasztalatok nélkül nem is számolhattunk vele akkor, amikor a művészi szinvonalon alúli zenét, mint kiképzési célt a kir. intézet tanítási tervéből töröltük s a közepes zenei tehetségű növendékeket is iparra osztottuk be.

A helyzet tehát tizenöt évvel ezelőtt mi volt? A Vakok Kir. Intézete nevéhez nem méltó élethivatásra (bocsánat, tudom, hogy nem ez volt a cél, de az elbocsátott vakok útja mégis csak ide vezetett) nevelte, képezte ki növendékeit. De kiképezte, megadta a lehetőséget, hogy az éjjeli helyek elsőrangú muzsikusai legyenek. És mi a helyzet ma? Iparosokká képezzük ki növendékeinket, de azok egy része mégis csak zenésszé lesz, még pedig mert ezirányban kellő tanításban nem részesültek, még az éjjeli mulatóhelyek mértékével mérve is — kontárzenészekké, akik jobb helyre bejutni képtelenek.

Célunkat tehát, melyet a zenei oktatásnak a minimumra való megszorításával el akartunk érni, nem értük el, sőt a föntebb említett esetek túlnyomó részében szomorúbb a helyzet, mint annakelőtte volt, mert a mostani éra muzsikusai tudatlanságuknál fogva még mélyebbre sülyednek, mint a régebbiek. Igy aztán az újabb vak muzsikusok is kárát vallották mostani rendszerünknek, minthogy csekély tudásuk csak keveset jövedelmezhet s az intézet sem nyert, mert igaz ugyan, hogy megapasztotta a vak muzsikusok számát, de az iparosokból lett muzsikusok még kevésbbé válhatnak díszére az alma maternak, mint régebbi neveltjeink.

Tizenöt év tapasztalatait szűrjük le s ismétlem, nem volnánk a haladás emberei, ha a tanulságokat le nem vonnók, ha hiuságot félretéve, férfiasan be nem látnók, hogy jóakaratunk, buzgalmunk túl vitt egy lépéssel a határon. Iparra alkalmatlan, de zenére hajló és ebből megélni tudó vakok, kik úgyis mindenáron muzsikusokká lesznek, szülők, kik semmi körülmények között sem hajlandók gyermekeiket a kézművespályára bocsájtani, mindig voltak, vannak és lesznek. Nekünk szakembereknek kötelessé-

günk gondoskodni a nevelés és oktatás módjairól, melyek minden vakot a lehető legkönnyebben és a lehető legfehérebb kenyérhez juttassanak.

Hogyan oldjuk tehát meg azt a vakokra nézve életbevágó fontos kérdést? Csak egy mód van. A közepes zenei tehetségű vakok számára szervezni kell egy zeneiskolát, melynek célja volna a vakokat az öt évi iskoláztatás után három, illetve négy év alatt keresetképes, tisztességes zenészekké nevelni. Az iskola nem törekedne művészi célokra, ezt egyébként növendékanyaga is korlátozná, hanem kiképezné növendékeit annyira, hogy azok a legjobb körökben is az alkalmi, szórakoztató és tánczenét elláthassák.

Korántsem jelentené ez a tizenöt év előtti állapotok visszavarázslását. A növendékeket, akiket ebbe az iskolába bocsájtunk, csak oly szigorúan rostálnák meg, mint most azokat, akiket a zeneakadémiára készítünk elő. A régi rendszernek — ismétlem — épen az volt a megölő hibája, hogy derűre borúra képezte a muzsikusokat. A szerzett szomorú tapasztalatok megismétlődését tehát most már a növendékek megválasztásánál eleve kizárnók. Ennek az iskolának a szervezésével pedig egyidőben ki kell mondani, hogy a második iskolai év végén, tehát a középfokú első osztály elvégzése után, amikor a rostálás történik, a zenészjelölteken kívül senki semmiféle zenét — az éneket kivéve — nem tanul, semmifele hangszert a kezéhez nem kap. Az iparosnövendékek mostani házizenekarát, ha nem akarjuk nélkülözni, a zenésznövendékek jobb zenekara fogja pótolni.

A helyzet ugyanis most az, hogy növendékeink a középfokon részben még a második osztályban is tanulnak zongorázni, hegedűlni pedig, a már említett célból, mindvégig tanulnak. Ennyi idő alatt épen elég zenei tudást szereznek ahhoz, hogy mint kiképzett iparosok otthagyhassák a műhelyt és önmaguknak minimális anyagi előnyére, az intézet nevének pedig súlyos kárára kontár kurtakorcsmamuzsikusokká váljanak. (Ez a része a mai állapotnak különben is napirendre kivánkozik, mert míg egyrészt a tapasztalatok azt igazolják, hogy a saját kezére dolgozó vak iparos az életben csak a legritkább esetben szórakoztatja magát a saját muzsikájával — az eldurvult keze sem alkalmas erre, — addig más oldalról határozottan meg lehet állapítani, hogy a hegedű az a vékony, de elég erős fonál, mely a vak iparost a megszakított zenetanulás után a zenészi pályára visszahúzza.) Ha az első középfokú osztályon túl a zene tanulása teljesen megszünik a

nem zenészjelöltekre nézve, nem kell majd tartanunk attól, hogy iparosainkból muzsikusok lesznek, mert ezt csekély zeneismeretük lehetetlenné teszi.

Bár részletkérdés, megemlítem még már most, hogy a zenészjelöltek, mihelyt a második középfokú osztályban azokká válnak, a kézügyesítési tárgyak tanulása alól — kivévén a zongorahangolásnál értékesíthető famunkákat — fölmentendők s fölszabaduló idejük zenetanulmányaikra fordítandó.

Arról kell még szólanom, hol és hogyan lehetne szervezni ezt a zeneiskolát. A legtermészetesebb helye lenne a Vakok Kir. Intézetében s ebben az esetben a régi zenei főtanszak helyét (esetleg nevét is) foglalná el. Itt megvan hozzá a szükséges fölszerelés, vannak hozzá kitünő tanárok, maga az épület is azzal a gondolattal épült tizenhárom évvel ezelőtt, hogy itt majd a vakok egy részét a zenében fogják kiképezni, vannak zenetermei, zongoracellái, van hangversenyterme stb.; csak szervezeti szabályzatra van szükség.

Amennyiben azonban ez — amit nem hiszünk — bármily oknál fogva akadályokba ütközhetne, a Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesület volna hivatva egy ilyen intézmény létesítésére. Ott is új építkezés folyik, ahol szintén tekintettel vannak a zenei oktatásra s így a 10—12 zenésznövendék — ez volna körülbelül az állandó létszám — elhelyezése és tanítása szintén meg volna oldható. Reméljük azonban, hogy az egyesület gondjait ez a kérdés nem fogja szaporítani. Herodek Károly, a kir. intézet igazgatója hat évvel ezelőtt merev és az élet céljainak meg nem felelő mostani rendszerünkön már alkalmazott egy császármetszést, amikor utat nyitott a kiváló zenei tehetségű növendékeinknek, hisszük, hogy a megfelelő közepes tehetségűek kétes sorsa sem kerülte el figyelmét s mihamar megtalálja a módját, hogy ők is képességekkel fölszerelve léphessenek arra a pályára, amelyre képességek nélkül is lépni nekik meg nem tilthatjuk. A Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesülettől ebben az esetben csak azt kellene kérnünk, hogy kiképzett zenészeinket a felszinen tartsa, őket erkölcsileg támogassa s minél megfelelőbb alkalmaztatásukat előmozdítsa, szóval azt, amit tizenöt évvel ezelőtt a képzett vak zenészek nélkülöztek.

Jó zenei kiképzés és az egyesület támogatása sok olyan vakot fog tisztességes megélhetéshez juttatni, kik most részben kedvetlenül és arravalóság nélkül ülnek a műhelyekben s végső eredményeiben a társadalom eltartására szorulnak, részben pedig

hátat fordítanak a foglalkoztatónak s mint kontármuzsikusok tengődnek állandó figyelmeztetésül a magyar vakok oktatásának egyik fogyatkozására.

Az 1913. évi költségvetési előirányzatunk.

Jól eső érzéssel, az intéző körök iránti hálás köszönettel vehetünk tudomást az 1913. évi alább közölt költségvetési tételek és számadatokról. Rég idő óta szerzett a költségvetés olyan általános megnyugvást, mint ez a mostani, amelyben hosszú évek kívánalmai nyernek teljesülést és sok panaszra okot szolgáltató körülmények tünnek el örökre. Nem fejtegetjük az egyes tételeket, beszédes számok azok anélkül is s reméljük, hogy olvasóink mindegyikében az elismerés, a köszönet és a hála érzetét keltik fel.

Kiadás.

Rendes kiadások.

		1913. évi előirányzat	1912. évre megállapított költségvetés
		korona	
Személyi járandóságok:			
Fizetések, pótlékok, lakpénzek és ruhaillet-mények		750.351	645.623
Évi díjak		112.988	94.171
Segédvényesek bérei		32.500	25.000
Jutalmakra és segélyekre		1.600	1.400
Családi pótlékok		48.700	—
	Összesen	946.139	766.194
Dologi kiadások:			
Házbér és vízfogyasztás		5.210	4.710
Fűtés, világítás		66.800	56.900
Hivatali, irodai és házi szükségletek:			
irodai szükségletekre	4.900 K		
öltözet, fehér- és ágynemű	38.400 „		
bútorzat és különféle házi eszközök	11.700 „		
mosatási költségek	5.300 „		
tisztogatás és épületek fentartása	25.200 „		
fürdési és betegápolási költségek	2.850 „		
gazdasági lótartási költségek	2.000 „	90.350	70.150

		1913. évi előirányzat	1912. évre megállapított költségvetés
		korona	
Elméleti és gyakorlati oktatás szükségleteire és pedig:			
elméleti és gyakorlati oktatás szükségleteire	23.700 K		
kézimunkákhoz szükséges szerek, szerszámok és anyagok	3.500 „		
tankönyvekre	5.200 „	32.400	30.200
Élelmezés:			
köztartási költségek	153.580 K		
bejáró növendékek ellátására .	10.020 „	163.600	134.700
Szegény tanulók segélyezésére és a vizsgálatok alkalmával kiosztandó szorgalomdíjakra		10.400	10.400
Utazási és átköltözködési költségek:			
gyógypedagógiai tanulmányútra, útiköltségekre		4.000	4.000
Gyógypedagógiai intézetek egyéb közös szükségleteire:			
gyógypedagógiai intézetek szakfelügyeletének költs. . . .	4.000 K		
szaklapok, szaktanfolyamok segélyezésére és szünidei tanfolyamokra	4.000 „		
gyógypedagógiai intézetek segélyezésére	77.000 „		
a hibás beszédűek tanfolyamaira	4.500 „		
a vakok számára ipari foglalkoztató telepek fentartására és a vak iparostanoncok taneszközeire.	45.000 „		
a tanköteles koron túllevő siketnémák ipari foglalkoztatására	6.200 „		
a gyermektanulmányi társaság segélyezésére	4.000 „		
állami gyógypedagógiai psychologiai laboratorium és psychologiai tanfolyam költségeire.	5.000 „		
vegyes kiadások	7.500 „	157.200	119.000
	Összesen	529.960	430.060
Rendes kiadások összege		1,476.099	1,196.254

	1913. évi előirányzat	1912. évre megállapított költségvetés
	korona	
Rendkivüli kiadások.		
Átmeneti kiadások.		
A létesítendő siketnéma intézetek építési költségeihez nyujtandó állami segély (a debreceni egyesületnek 10.000 K, a soproninak 6.000 K, az egrinek 8.000 K, a siketnémák temesvári intézetének 7.000 K) . . .	31.000	29.000
A gyógypedagógiai intézetek bútorbeli felszerelésének pótlására és tanszerbeli alapfelszerelésére	15.000	10.000
Gyógypedagógiai intézeteknél szükséges nagyobb helyreállításokra, átalakításokra és beszerzésekre	30.000	—
Átmenetiek összege	76.000	39.000
Beruházások.		
A budapesti gyógypedagógiai intézet céljaira szolgáló házas telek 70.000 K vételárának és járulékainak törlesztésére 3. részlet .	10.500	10.500
A siketnémák budapesti intézete épületének költségeire az 1911. évi költségvetésben előirányzott 80.000 K-ból az építkezés megkezdésére fenntartott 25.000 K án felül még összesen szükséges 311.000 K-nak II. részlete	161.000	150.000
A siketnémák számára Körmöcbányán létesítendő intézet építési és berendezési költségeire szükséges 286.000 K-nak II. részlete	146.000	140.000
Az ifjú vakok számára Szegeden létesítendő intézet építési és berendezési költségeire szükséges 270.000 K nak II. részlete . .	140.000	130.000
Beruházások összege	457.500	430.500
Rendkivüli kiadások összege	533.500	469.500
Kiadások főösszege	2,009.599	1,665.754

Bevétel.

Rendes bevételek.

A siketnémák váci orsz. intézeti alapjának tiszta bevétele	34.346	34.372
A vakok intézeti alapjának tiszta jövedelme	42.671	42.575

		1913. évi előirányzat	1912. évre megállapított költségvetés
		korona	
Magánnövendékek után befolyó tartási és nevelési díjak:			
a siketnémák váci országos intézeténél	50 K		
a vakok budapesti országos intézeténél	2.000 „		
a borosjenői gyógypedagógiai intézetnél	14.450 „		
a budapesti gyógypedagógiai intézetnél	12.000 „		
az ideges gyermekek budapesti iskolájánál	19.000 „	47.500	38.500
Alapítványi jövedelmek:			
a siketnémák váci intézeténél	9.360 K		
a vakok budapesti intézeténél	3.800 „		
a borosjenői gyógypedagógiai intézetnél	400 „		
a budapest gyógypedagógiai intézetnél.	600 „	14.160	14.160
Beirási és tandíjak		1.200	1.800
Ruhadíjak		2.200	1.600
Intézeti növendékek készítményeiből befolyó jövedelem		400	600
Gyógypedagógiai tanító jelöltek vizsgálati díjai		400	400
Adományok és hagyományok		1.400	2.000
Vegyes bevételek		1.000	1.500
Rendes bevételek összege		145.277	137.507

A személyi járandóságok részletezése.

Létszám	Fiz. oszt.		Összesen K
1	VII.	Gyógypedagógiai tanítóképző-intézeti igazgató 4.800 K fizetés, term. lakás	4.800
43	VIII.	Gyógypedagógiai intézeti igazgató, igazgató-tanító, tanító:	
		1, 4.400 K fizetéssel 4, 4.000 „ „ 38, 3.600 „ „	6, 1.300 K lakpénzzel 7, 1.170 „ „ 7, 1.040 „ „ 5, 910 „ „ 8, 780 „ „ 10, term. lakással . . .	191.260

Létszám	Fiz. oszt.		Összesen K
44	IX.	Tanító és tanítónő:	
		44, 2.600 K fizetéssel { 24, 1.000 K lakpénzzel; 1, 800 „ „; 13, 700 „ „; 3, 600 „ „; 1, 500 „ „; 2, 400 „ „	151.400
87	X.	Tanító és tanítónő:	
		4, 2.400 K fizetéssel, 83, 2.000 „ „ { 32, 900 K lakpénzzel; 18, 810 „ „; 13, 720 „ „; 12, 630 „ „; 7, 540 „ „; 2, 450 „ „; 3, 360 „ „	241.660
16	XI.	Tanító és tanítónő:	
		16, 1.400 K fizetéssel { 3, 800 K lakpénzzel; 3, 720 „ „; 2, 640 „ „; 2, 560 „ „; 2, 480 „ „; 2, 400 „ „; 2, 320 „ „	31.760
1	IX.	Középiskolai tanár az ideges tanulók iskolájánál fizetés 2.600 K, lakpénz 1.000 K	3.600
1	IX.	Rajztanár a siketnémák budapesti intézeténél . fizetés 2.600 K, lakpénz 1.000 K	3.600
		A gyógypedagógiai tanítóképző tanfolyam előadóinak tiszteletdíjaira	4.320
20	—	Gyógypedagógiai intézeti szolgálattételre rendelt állami tanító illetményeire: 5, 1.600 K, 9, 1.200 K, 6, 1.000 K fizetéssel, 5, 300 K működési pótlékkal, 7, 600 K, 9, 420 K, 4, 360 K lakpénzzel	35.720
		Gyógypedagógiai intézetekhez szolgálattételre rendelt állami tanítók fizetéstöbbletére és lakpénzpótlékaira.	8.760
		Egy főorvos 800 K-val és egy házi orvos 600 K-val az idegesek iskolájánál	1.400
		Tizenkét gyógypedagógiai intézeti szaktanító-jelölt illetménye (à 360 K)	4.320
4	—	Óvónő a gyógypedagógiai állami intézeteknél (1.100 K-val)	4.400
		6 felügyelő (felügyelőnő) à 500 K	3.000

Létszám	Fiz oszt.		Összesen K
		Évötödös korpótlékokra	53.000
		23 igazgató működési pótlékára à 600 K	13.800
		Hitoktatók díjazására	17.000
		Siketnéma iparostanoncok iskolájánál óradíjakra	5.000
		Internatusok és a gyenge tehetségűek externatusa orvosainak díjazására	7.200
		Gazdasági felügyelet és helyszini ellenőrzés díjazására	2.000
1	X.	Gondnok a siketnémák váci orsz. intézeténél	2.000
1	X.	Gondnok a vakok budapesti orsz. intézeténél	2.000
1	X.	Gondnok a siketnémák budapesti orsz. intézeténél	2.000
1	—	Felügyelőnő	1.200
1	—	Gazdasszony a budapesti gyógyp. nevelőintézetnél	1.200
4	XI.	Iparosmester: 1, 2.000 K, 2, 1.800 K és 1, 1.400 K fizetéssel, 3, 800 K, 1, 720 K lakpénzzel	10.120
		Segődvényesek díjazására	32.500
		13 szürke néne egyenként évi 240 K illetménnyel	3.120
		A szürke nénék számára misét szolgáltató lelkésznek	500
2	—	Kapus: 1, 1.000 K, 1, 900 K fizetéssel, 2, 100 K ruhailletménnyel	2.100
3	—	Szolga: 1, 800 K és 2, 700 K fizetéssel, 100 K ruhailletménnyel	2.500
1	—	Kertész (200 K működési pótlék)	1.300
3	—	Segédszolga, 700 K fizetéssel, 100 K ruhailletménnyel	2.400
		Az 1904. évi I. t.-c. ill. az 1906. évi IX. t.-c. alapján az 1913. évre utalványozandó pótlékok többlete, valamint a gyógypedagógiai intézeti szolgálattételre berendelt áll. tanítóknak az 1907. évi XXVI. t.-c. alapján az 1913. évre utalvá nyozandó fizetési többlet	4.950
		Óradíjakra, helyettesítésekre és óratöbbletekre	58.000
		Iskola fentartói díj	7.128
		Jutalmakra és segélyekre	1.600
235		Összesen	922 818
		Levonva 9 új tanítói állás illetményeinek $^2/_3$ évi és 1 gondnoki állás illetményének $^1/_2$ évi összegét	17.800
		Marad	905.018
		Levonva 1%	7.579
		Marad	897.439

Részletezés a bevételek 1. rovatához.

Siketnéma intézeti alap.

	1913. évi elő-irányzat	1912 évre megállapított költségvetés
	korona	
Gyümölcsöző tőkék utáni kamatok . . .	36.531	36.171
Adományok, hagyományok és a csonka alapítványok kamatjövedelme	1.600	1.919
Összesen	38.131	38.090

Alapi kiadások:

Alapítványok és ösztöndíjak:			
a) a Cházár András-féle alapítvány . . . . 2 084·20 K tőkéje után 80 K			
b) a Benedek Ferenc-féle alapítvány . . . . 414·83 „ „ „ 16 „			
c) a Borsiczky Adalbert-féle alapítvány . . . 420 — „ „ „ 16 „			
d) a Strobl Mártonné-féle alapítvány . . . 420·— „ „ „ 16 „		128	128
Rendkívüli munkák díjazására .	700 K		
Járulék a közalapítványi alapok közös kezelési költségeihez . .	1.307 „		
Vegyes kiadások	50 „		
Tőkésítendő adományok, hagyományok és a csonka alapítványok tőkésítendő kamatjövedelme	1.600 „	3 657	3.590
Mutatkozik a kincstárba szállítandó tiszta bevétel		34.346	34.372

Részletezés a bevételek 2. rovatához.

Vakok intézeti alapja.

Bevétel.

Gyümölcsöző tőkék utáni kamatok . .	38.775	38.452
Járulék az orsz. izraelita alapból 12 növendékért.	6.000	6.000
Adományok és hagyományok és a csonka alapítványok kamatjövedelme . . .	2.165	2.908
Ingatlanok jövedelmei	505	530
Összesen	47.445	47.890

	1913. évi előirányzat	1912. évre megállapított költségvetés
	korona	
Kiadás.		
Alapítványok és ösztöndíjak:		
a) a Forgó György-féle 1.680 K és a Strobl Márton-féle 420 K alapítványból	417	91
b) Végh Éva Georgevics Athanázné-féle 1.680 K alapítványból		73
c) Hinke János-Teréz-féle 1.260 és 1.200 K alapítványból		101
d) A vakok jólelkű pártfogói 3.956 K 86 f jutalmazási alapjából		152
Rendkívüli munkák díjazására	700	450
Járulék a közalapítványi alapok közös kezelési költségeihez	1.392	1.440
Vegyes kiadások	100	100
Tőkésítendő adományok, hagyományok és a csonka alapítványok tőkésítendő kamatjövedelme	2.165	2.908
(Jutalmak és segélyek)	—	—
Összesen	4.774	5.315
Mutatkozik a kincstárba beszállítandó jövedelem	42.671	42.575

Indokolás.

Rendes kiadások.

XXI. fejezet, 33. cím.

1912. évre megszavaztatott	1,196.254	K
1913. évre előirányoztatik	1,476.099	„
tehát több	279.845	K-val.

E többletből 179.945 K esik személyi járandóságokra és 99.900 K dologi kiadásokra.

A személyi járandóságok többlete — az interkalárénál mutatkozó változás figyelmen kívül hagyásával — tulajdonképen 181.016 K-t tesz ki, melyből első sorban 15.654 K esik az 1912. évi költségvetésben szervezett, de ugyanott csak egyharmad részben előirányzott új állások kétharmadrésznyi többletére; a maradó további többletből 6.200 K személyi pótlékokra az 1904. évi I. és az 1906. évi IX. t.-cikkek alapján, a beosztott állami tanítók fizetés többleteire az 1907. évi XXVI. t.-cikk alapján, 3.315 K évötödös pótlékokra, 56.930 K folytatólagos státusrendezésre,

16.840 K új állások szervezésére, 800 K négy óvónő fizetésének emelésére, 200 K egy kertész fizetésének emelésére, 18.817 K tiszteletdíjakra, évi díjakra és iskolafentartási díjra, 7.500 K segődvényesek díjazására, 8.760 K beosztott állami tanítók fizetésrendezésére, 400 K egy gyógypedagógiai tanítóképzői igazgatói állás átszervezésére, 200 K jutalmakra és segélyekre, 48.700 K pedig családi pótlékokra esik. Ezzel szemben azonban a lakpénzeknél, a tényleges állapot szerint 3.540 K-val kevesebb irányoztatott elő.

A gyógypedagógiai intézeteknél működő tanerők megkezdett státusrendezése az 1913. évi állami költségvetés keretében fejezendő be, s így 16 állásnak a IX. fizetési osztályból a VIII-ba, 19 állásnak a X. fizetési osztályból IX be és végül 48 állásnak a XI. fizetési osztályból a X-be való átszervezését vettem tervbe, mely rendezés 56.930 K többletet tesz ki. Ezzel a gyógypedagógiai intézeteknél működő tanerők státusrendezése befejezést is nyert és a polgári iskolákkal ezen szempontból fenállott kapcsolat is megszünik.

A fokozatosan fejlődő intézetek újonnan megnyiló osztályai szükségleteire 9 új rendes gyógypedagógiai tanítói állás szervezéséről kellett gondoskodnom a X. fizetési osztályban, — minthogy a XI. fizetési osztályt épúgy, mint a polgári iskoláknál, csak az ideiglenes minőségű, nem szakképesített tanítók és az iparosmesterek részére kivánom fentartani. Ez állások költségtöbblete, tekintve hogy csak 1913. évi szeptember hó elsejétől vettem tervbe, mindössze 8.400 K-t tesz ki.

A siketnémák budapesti állami intézeténél, — minthogy az 1913. évben már internátussá lesz átalakítva, — a pénzkezelési és gazdasági ügyek ellátása végett egy gondnoki állás szervezése válik elkerülhetetlenül szükségessé a X. fizetési osztályban, minthogy e nagyarányú internátusos intézet gondnoki ügykörét egy már hosszabb állami szolgálattal bíró és a gondnoki teendőkben alapos jártasságot tanusító tisztviselőre kivánom ruházni. Ez állás, — tekintve hogy csak a már folyamatban lévő építkezés befejezése után július havában lesz betölthető — mindössze 1.000 K költségtöbbletet igényel.

Ugyancsak a siketnémák budapesti s egyben legnépesebb intézeténél — különös tekintettel arra, hogy a rajzoktatást óraadó rajztanítóval immár célszerűen ellátni nem lehet, — egy rajztanári állásnak szervezése indokolt. Hogy pedig a rajztanári állásra hirdetett pályázat meddő ne maradjon, minthogy az egyetemet vég

zett okleveles rajztanárok a gyorsabb előmenetellel kecsegtető középiskolához pályáznak nagyobb előszeretettel, ezt az állást a IX. fizetési osztályba tervezem, melynek szervezése 3.600 K-t igényel.

A gyógypedagógiai intézetekhez beosztott 3 állami tanítói állás szervezését indokolttá teszi az, hogy a vidéken már létesített és a törvényhatóságok részéről támasztott kívánalmaknak megfelelőleg még létesíteni szándékolt kisegítőiskolák tanerőszükségletét biztosíthassam. E 3 új állás szervezése 4.080 K-t igényel.

Az állami óvónők fizetését alapul véve, a gyógypedagógiai intézeteknél működő 4 óvónő 800 K törzsfizetését — már a nehezebb szolgálatra való tekintettel is — 1.000 K-ra kívánom kiegészíteni. A költségtöbblet 800 K.

A vakok budapesti intézeténél alkalmazott kertész fizetésének 200 K-val való kiegészítésétől sem lehet elzárkóznom, minthogy rendes kertészi elfoglaltsága mellett még az intézeti villany- és vizvezeték-felszerelési munkálatokat is végzi.

A hitoktatók díjazására szolgáló javadalom 3.000 K többlete, a növendékek és az osztályok számának szaporodása, valamint a vidéken létesített kisegítőiskolák folytán nagyobb szükségletre való tekintettel volt előirányozandó. És indokolja a többletet az a körülmény is, hogy az évenkint nagyobb számban szakképesített hitoktatók a szabályzat értelmében magasabb tiszteletdíjban részesítendők.

Az internátusok és a gyengetehetségű gyermekek externátusos iskoláinál működő orvosok díjazására 800 K többlet irányoztatott elő. A siketnémák budapesti intézeténél ugyanis, mely internátussá alakíttatik át, állandó orvosi felügyeletre van szükség, de különben is a szükségletnek megfelelőleg már 400 K-val többet kellett kiutalnom, a költségtöbblet tehát tulajdonképen csak 400 K.

A siketnéma iparostanulók iskoláinak személyi járandóságaira 1.000 K többletet irányoztam elő, mert a fejlődésben levő vidéki siketnéma intézetek mellett részben már meglevő, részben pedig a fokozatosan felállítandó tanoncosztályok szükségleteit csak így biztosíthatom.

A vakok budapesti intézeténél alkalmazott 13 szürke néne egyenként évi 168 K illetményét — tekintettel egész napi elfoglaltságukra — méltányosnak találtam 240 K-ra kiegészíteni. A költségtöbblet 936 K.

Az óradíjakra, helyettesítésekre és óratöbbletekre szolgáló javadalomnál 10.000 K többletet irányoztam elő. E többlet előirányzása elől nem térhettem ki, mert a gyakorlati tárgyaknak 22 órán felül való díjazása, valamint a kézügyességi oktatásnak a taneredmény fokozása érdekében ágazatonként egy kézben való összpontosítása, nemkülönben az osztályok számának szaporodása a jelzett többletet feltétlenül szükségessé teszi.

A segődményesek díját, tekintettel az általános béremelkedésre és *főként* a siketnémák budapesti intézetének internátussá való fejlesztése, nemkülönben a vakok budapesti intézetével kapcsolatos óvó felállítására, valamint a borosjenői állami gyógypedagógiai intézet és a budapesti állami kisegítőiskola növendékszámának szaporodása folytán szükséges nagyobb személyzet alkalmazására 7.500 K-val kellett emelnem.

Az iskolafentartói díjak a tényleges állapotnak megfelelően 3.081 K költségtöbbletet igényelnek.

Igen indokoltnak tartom továbbá a gyógypedagógiai tanítóképző-intézet igazgatója részére, — aki egyben a budapesti állami gyógypedagógiai intézet igazgatója is, — egy a VII. fizetési osztályba sorozott gyógypedagógiai tanítóképző-intézeti igazgatói állásnak szervezését. Minthogy azonban ezzel kapcsolatban egy VIII. fizetési osztályú gyógypedagógiai intézeti igazgatói állást egyidejűleg megszüntettem: a tulajdonképeni költségtöbblet csak 400 K.

Az elemi tanítóképző-intézetek igazgatói ugyanis a VII., sőt a VI. fizetési osztályba vannak sorozva, s így indokolt, hogy a gyógypedagógiai tanítóképző igazgatója is a VII. fizetési osztályban legyen.

Már ezúttal hangsúlyozni kívánom azonban, hogy a gyógypedagógiai intézetek igazgatói nem nyerhetnek ezzel igényt, a VII. fizetési osztályba leendő előléptetésre.

A jutalmak és segélyek rovatának javadalmát, figyelemmel az állások szaporodására, 200 K-val szintén emelnem kellett.

Végül pedig családi pótlékokra az 1912. évi XXXV. t.-c. alapján 48.700 K-t irányoztam elő.

A most részletezett és indokolt személyi többletek együttvéve, tulajdonképen 181.016 K-t tennének ki, ebből azonban az intercalare növekedése címén 1.071 K levonatván; a személyi járandóságok többlete a fent kitüntetett 179.945 K.

A dologi kiadásokra összesen 99.900 K többlet volt előirányozandó.

A többletből mindenekelőtt köztartási költségekre 28.600 K, elméleti és gyakorlati oktatás szükségleteire 2.200 K, irodai szükségletekre 700 K, öltözet, fehér- és ágyneműekre 12.800 K, bútorzat és különféle házieszközökre 700 K, tisztogatásra, épület- és kertfentartásra 5.600 K, gazdasági lótartási költségre 400 K. házbér és vizfogyasztásra 500 K, fütés és világításra 9.900 K, bejáró növendékek ellátására 300 K, vegyes kiadásokra 700 K esik.

Az itt felsorolt többleteket részben a megelőző évek számadási eredményeiben igazolt tényleges szükséglet, részben az anyagok árának folytonos emelkedése, de különösen és főként a siketnémák budapesti intézetének internátussá való fejlesztése, valamint az ideges gyermekek iskolájának és a borosjenői gyógypedagógiai intézetnek a bővítése indokolják.

A dologi kiadásokra szolgáló többi tétel emelésére előirányzott többletből 20.000 K jutna a vidéki és nem állami gyógypedagógiai intézetek segélyezésére, 1.000 K a gyógypedagógiai intézetek szakfelügyeletének költségeire, 1.000 K szaklapok, szaktanfolyamok segélyezésére és szünidei tanfolyamokra, — a vakok számára fentartott ipari foglalkoztató telepek segélyezésére és a vak iparostanoncok taneszközeire 15.000 K; az állami gyógypedagógiai psychologiai laboratorium és psychologiai tanfolyam költségeire 500 K, az államilag segélyezett gyógypedagógiai intézetek növendékeinek tartásdíjára 104.600 K.

A gyógypedagógiai intézetek segélyezésére rendelt javadalomnak 20.000 K-val való felemelését az összes nem állami intézetek fejlődése folytán mutatkozó nagyobb szükséglet indokolja, de különösen és főként az a körülmény, hogy a gyógypedagógiai intézmények javára indított gyűjtés évről-évre kisebb és kisebb eredménnyel jár, aminek oka abban rejlik, hogy a folyton létesülő újabb és újabb egyéb humánus és kulturális intézmények a társadalom áldozatkészségét nagyon is igénybe veszik. De e javadalomnak a jelzett összeggel való felemelését a már létesített s a felmerült kivánalmaknak megfelelőleg fontos pedagógiai okokból létesíteni szándékolt kisegítőiskolák szükségletei is indokolják, mivel e címen külön rovaton nem történik gondoskodás.

A gyógypedagógiai intézetek szakfelügyeletének költségeire 1.000 K többletet kellett felvennem, mivel az intézetek szaporodása folytán a szakfelügyelettel járó költségek is nagyobbodnak.

A szaklapok, szaktanfolyamok segélyezésére és a szünidei tanfolyamokra szánt javadalmat is emelnem kellett 1.000 K-val,

mert a mult évi számadások eredménye szerint e többletre feltétlenül szükség van.

A vakok számára fentartott ipari foglalkoztató telepek segélyezésére és a vak iparostanoncok taneszközeire a felvett 15.000 K többletet azért kellett előirányoznom, mert a vakoknak országszerte nagyobb mértékben felkarolt oktatására és foglalkoztatására szánt intézetek részére megállapított javadalom a célnak megfelelő támogatásra nem volt elegendő. E többletet különben a vakok kolozsvári intézeténél a foglalkoztató osztályok létesítése is indokolja.

Ezen foglalkoztatók fokozatos felállítása által mód nyújtatik a vakoknak arra, hogy önálló kereseti forráshoz is jussanak

Az állami gyógypedagógiai psychologiai laboratorium és psychologiai tanfolyam költségeire 500 K többletet kellett előirányoznom, hogy a laboratorium nagyarányú és a külföldi tudományos körök által is elismert működése, mely újabb és újabb tudományos eszközök beszerzését teszi szükségessé, zavartalanul biztosítva legyen.

Rendkivüli kiadások.

Átmeneti kiadások.

X. fejezet, 25. cím.

1912. évre megszavaztatott	39.000 K,	
1913. évre előirányoztatik	76.000 „	
tehát több	37.000 K-val.	

E többletből 5.000 K a gyógypedagógiai intézetek bútorbeli felszerelésének pótlására és a tanszerbeli alap felszerelésére esik.

Több gyógypedagógiai intézetnél annyira hiányosnak bizonyult, hogy sürgősen gondoskodni kell a megfelelő beszerzésekről.

A tanszerbeli alap felszerelésére előirányzott többletet indokolja a meglévő tanszerfelszerelés megrongálódása, valamint az ideges gyermekek budapesti és a siketnémák kolozsvári intézetének hiányos felszerelése is. E végből a tanítás sikerének biztosítása érdekében intézkednem kell, hogy a szóban levő intézetek, a szükséges taneszközökkel mielőbb elláttassanak.

A siketnémák temesvári intézetének felépítési költségeire engedélyezett évi 5.000 K annuitásnak, 2.000 K-val való felemelését szükségessé teszi az a körülmény, hogy az építkezésre

szükséges összeg ezelőtt 3 évvel irányoztatott elő s így, mivel ezen idő alatt a munkabér és az anyag ára jelentékenyen felszökött, csakis ily annuitásnak megfelelő költségösszeg mellett lesz az építkezés keresztülvihető.

A gyógypedagógiai intézeteknél szükséges nagyobb helyreállításokra, átalakításokra és beszerzésekre 30.000 K-t kellett előirányoznom. Indokolja ez összeg beállítását főként a siketnémák kaposvári intézeténél kötelezően elrendelt csatornázási, vizvezetéki és útburkolati munkák költsége, nemkülönben az ungvári siketnéma intézetnek immár halaszthatatlan helyreállítása. Ezen intézet épületének helyreállítása ugyanis nem szenvedhet tovább halasztást, mert az jelenlegi állapotában sem a közegészségi, sem a pedagógiai követelményeket nem elégíti ki.

Beruházások.

VI. fejezet, 15. cím.

1912. évre megszavaztatott	430.500 K,	
1913. évre előirányoztatik	457.500 „	
tehát több	27.000 K-val.	

E többlet egyenes folyománya itt az előző évi költségvetésnek s így a siketnémák budapesti intézete számára létesítendő épület költségeire szükséges 311.000 K-ból folytatólag második részlet gyanánt a mult 150.000 K-val szemben 161.000 K, a siketnémák körmöcbányai intézete számára létesítendő épület költségeire szükséges 286.000 K-ból folytatólag második részlet gyanánt 146.500 K, az ifj. vakok szegedi tan-, nevelő- és foglalkoztató intézete számára létesítendő épület költségeire szükséges 270.000 K ból második részlet gyanánt 140.000 K volt előirányozandó.

Rendes bevételek.

IX. fejezet, 25. cím.

1912. évre megállapíttatott	137.507 K,	
1913. évre előirányoztatik	145.277 „	
tehát több	7.770 K-val.	

E többletből a vakok országos intezete alapjának jövedelmére 96 K esik.

A magánnövendékek után befolyó tartási és nevelési díjak-

nál 9.000 K-val, a ruhadíjaknál a növendékek szaporodása következtében 600 K-val nagyobb bevétel várható s így ennyivel több volt elöirányozható.

Viszont a siketnémák váci intézete alapjának jövedelme 26 K-val kevesebb s tényleges állapot szerint apasztanom kellett a beiratási és tandíjakból befolyó jövedelmet 600, a növendékek készítményeiből befolyó jövedelmet 200 és az adományok és hagyományokból befolyó jövedelmet 600 K-val.

A vegyes bevételeknél pedig 500 K-val kevesebbet kellett előirányozni.

A siketnémák és a kertészet.

Irta: **Szobolovszky István.**

A siketnémák pályaválasztása körül felmerült vélemények oroszlánrésze: az ipari pályák mellett kardoskodott s kardoskodik. Ezzel mintegy bizonyítani, igazolni akarják, hogy a siketnéma oly különös természeti lény, aki pusztán s kizárólag csak az ipari pályára alkalmas. Pedig az, aki tisztában van a siketnéma testi és lelki sajátságaival, képességeivel, egyuttal számot vet a szociális életben megnyilatkozó megélhetési feltételekkel, más területeket is talál, ahol a siketnéma épp úgy boldogulhat, vagy talán jobban is, mint az iparin. Sőt manapság az ipari pálya nagy anyagi áldozatot követel, melynek a siketnéma csak ritkán tehet eleget. Élte örökös tengödéssel és nélkülözéssel párosul. Nem tud haladni s versenyezni.

A siketnéma számára alkalmas életpályák között ott találjuk a *kertészeti pályát* is. Megjegyzem, hogy ez a téma már többször látott napvilágot a gyógypedagógia mezején, de úgy látszik az időjárás és a talaj nem volt eléggé alkalmas arra, hogy a benne hangoztatott eszmék valóra váljanak. Épp ezért azt hiszem és vallom, hogy jelenleg aktuálisabb a téma; amennyiben vele bizonyos mértékben a S. T. O. E-te is foglalkozott. Tudvalévő, hogy az egyesület feliratot intézett a földmivelésügyi kormányhoz, amelyben 8 osztályt végzett siketnéma tanulóknak kertész tanulókká való felvételét kérte. A mozgalom — mint látjuk — már megindult, habár nem egészen helyes úton. Hogy miért nem helyes az irány, később esik róla szó.

Mindenekelőtt kérdés tárgyát képezi: vajjon a siketnéma alkalmas-e a kertészeti pályára; továbbá biztosíthatjuk-e vele a siketnéma megélhetését; végül mik azok a módok, eszközök, melyek a siketnéma kertészeti kiképzését célozzák?

Vegyük sorba a kérdéseket s méltassuk a kellő, tárgyilagos feleletre. Számtalan tapasztalat bizonyítja, hogy a kertészet okszerűségének a titka főleg a *külsőségben* (objektivitásban) *gyökerezik*. Tudjuk, hogy a siketnéma a *szem* embere, de egyúttal tagadhatlan annak fokozott tapintása, izomérzése s kézügyessége. Igy tehát ezek az előnyök legyőznének minden más akadályt, mely a siketnémának e pályán való szabad érvényesülését gátolná. Egyébként ennek valódiságáról már több siketnéma számolt be.

Bővebb fejtegetésre nem szorul, hogy a siketnémák bizonyos hányada (nagyobb, mint az épérzékűeknél) *gyenge*, petyhüdt, vérszegény stb. szervezetnek a birtokosa. Ebből eredőleg kívánatos, hogy ezek minél több időt töltsenek a szabadban, a jó, pormentes levegőn. A kertészettel való foglalkozás egymagában véve is legjobb biztosítéka a jelzett feltételeknek.

Hány meg hány siketnémát pusztított el pl. a cipészet, a betűszedés, a szabóság? Sokat. Nem kívánom, hogy ezentúl minden egyes siketnéma kertész legyen, de igenis szükségesnek s humánusnak tartom, hogy legalább az arra szorulók kertészekké legyenek.

De menjünk tovább. Hazánk létezésének első feltétele: az anyagi gyarapodás. Földrajzi, geológiai helyzetünk főlényesen a földmívelésre, a kertészetre utal bennünket. Vajjon teljesítjük-e az e körbe rótt feladatot? Sajnos, kevésbé! Szükségleteink javarésze külföldről vándorol hozzánk, mi nemcsak az iparra, hanem a nyersterményekre is vonatkozik. Még pedig olyanokra, melyeket otthon is lehet elegendő mennyiségben és minőségben termeszteni. Nem célom minden egyes idegen iparcikkre, terményre rámutatni, elég, ha a rámutatás csak a kertészetre irányul. Kétségtelen, hogy hazánk zöldségtermelése jóformán a bolgárok kezében van összpontosítva, akik ennek révén tetemes vagyonra tesznek szert. A pénz javarésze Bolgárországnak szól.

Gyümölcsterm lésünk silány, csekély s primitiv E téren kevés a kivitel s nagy a behozatal. Igy pl. tavaly mogyoróért 1·38 milliót, almáért 2·37 milliót, körtéért 0·86 milliót, szilváért 2·16 milliót stb. adtunk a külföldnek. Pedig az okszerű kertészet révén nemcsak az évről-évre fokozódó kiadásokat, milliókat taka-

ríthatjuk meg, hanem egyszersmind nagy bevételekre is számíthatunk.

A nevezett bajokon a földmívelésügyi kormány kiván sürgősen segíteni. Egyelőre két tervvel foglalkozik. Az egyik a *zöldségtermeléssel,* a másik a *gyümölcsészettel* s annak okszerű értékesítésével függ össze. Természetes és érthető, hogy ez maga után vonja bizonyos számú kertészeti és zöldségtermelési telep kezdeményezését, ahol számos szakképzett egyén állandó és biztos alkalmazást nyer. Ebből igen sok üdvös dolgot, tanulságot meríthetünk.

Nevezetesen a siketnémának mindenekelőtt oly kenyérkereseti forrásokat kell biztosítanunk, melyek űzése kevés *anyagi* kiadással párosul. Emellett ügyelnünk kell arra is, hogy a siketnéma lehetőleg csak oly területen *keresse életboldogulását, ahol nincs túlprodukció és fokozott versengés.* Mert észleleteink bizonyítják, hogy a létért való küzdelemben — ott, ahol nagy a harc — rendszerint a siketnéma húzza a rövidebbet az épérzékűvel szemben. A kertészet terén oly források vannak s nyilnak, melyek távol esnek a túlprodukciótól és a versengéstől. Azt hiszem, hogy az állam sem zárkózik el a siketnémák pártfogása elől s saját különböző telepein készséggel alkalmazza őket.

Mert számos szociális érdekből kifolyólag kötelessége a siketnémáknak az épérzűekkel szemben előnyt adni s jövőjüket, mint gyengébbeknek biztosítani. Már csak azért is indokolt e kívánság, mert hisz az épérzékű előtt minden egyes pálya nyitva áll, míg ellenben a siketnéma előtt nem.

Ahhoz azonban, hogy a siketnémáknak a kertészeti pályára utat nyithassunk, bizonyos reformok, intézkedések, kezdeményezések szükségesek.

Amint jeleztem, a S. T. O. E véleménye többé-kevésbé homályos. Lássuk, hogy miért? Ide iktatom azokat a kertészeti tanintézeteket, melyek a siketnémával azonos képzettségű épérzékűek előtt nyitva állanak.

A kertészsegédek kétéves tanfolyama Budapest (Ménesi-út 45.) Itt háromévi gyakorlattal bíró kertészsegédeket képeznek ki. M. kir. kertészsegéd iskola Baján. A kiképzési időtartam 2 év; egyéb feltételek ugyanazok, mint az előbbiben.

A m. kir. kertmunkásképző tanfolyam: Lőcsén, Pordán, Nagybocskón. A katonai szolgálatnak eleget tett, vagy az alól felmentett fiatal földmívesekből kert- és szőlőmunkásokat képeznek ki kétéves tanfolyamon. Felvételi kellékek: betöltött 18 éves kor,

írni-olvasni tudás. Ime tehát a keret, melybe a siketnémát is akarjuk behelyezni. Kérdés azonban, hogy lehet-e a siketnémát ide behelyezni? Korántsem. Legalább ezidő szerint nem. Hol és mikor szerezné a siketnéma a megkivánt gyakorlatot? Erre nem talál módot. Enélkül pedig nem veszik fel az intézetbe.

A fölvétel minimális kora: 18 éves kor. A siketnéma, mint tudjuk a rendes körülmények között 15—16 éves korában kerül ki ez intézetből. Mit csináljon még 2—3 évig, amíg a felvételi kort eléri. Van-e alkalmas területe, ahol gyakorlatilag működnék? Nincs.

Épp ezért alábbi javaslatom több célszerűséggel van felruházva, mint az előbbi javaslat.

Szükségesnek tartom, hogy hazánkban a siketnémák számára egyelőre legalább egy kertészeti iskola legyen, mert az épérzékűek számára felállított kertészeti intézetek nem felelnek meg a kivánt követelményeknek. T. i. azoknak, melyek a siketnéma idevágó kiképzésével kapcsolatosak. A siketnémák az épérzékűekkel rendszeresen és eredményesen nem oktathatók, külön *speciális kertészeti iskolákra* szorulnak. A kertészeti intézetbe, mint már érintettem, elsőbben azokat a siketnémákat kellene utasítanunk, akik gyenge, petyhüdt, beteges szervezetüknél fogva erre rászorulnak. Akiknek az ipari, a zárt helyiségben történő foglalkozás ártalmára van. Másodsorban azokat, akik a kertészetre különös *hajlamot, tehetséget* mutatnak. Minthogy az épérzékűek kertészeti kiképzése 2 évig tart; ez az időtartam a siketnémáknál is elégséges. A kertészeti intézet valamelyik siketnéma intézettel álljon kapcsolatban. Hasonló eszméket találunk a gazd. irányú polg. iskolánál is. A szükséges gyakorlatot, mely a fölvételnél kivánatos, rendes tanítása alatt szerezze meg a siketnéma. Egyébként a kertészet oly fontos és értékes nevelői elemeket tartalmaz magában, hogy érdemes lenne tanítási tárgyaink között helyet adni neki. Okulhatunk Anglia, Amerika, Hollandia stb. siketnéma intézeteitől, ahol a kertészet, mint nevelői eszköz már régóta szerepel.

Végül még egyet. Ujabban, mint köztudomású a korosabb s *tanulatlan* siketnémák számára *ipari foglalkoztató létesült* Vácott. Nagyon helyes. Ámde miért ne lehetne az ehhez hasonló mintára *kertmunkás-képzőt* is szervezni.

Hisz nyilvánvaló, hogy a siketnémák zöme a *szántó-vető nép* kebeléből való. A tanulatlan siketnéma élte javát kint a mezőn,

a kertben tölti, ahol — tapasztalatok szerint — csak igen csekély bérért kénytelen dolgozni.

A kertmunkásképzőnek az volna a célja, hogy a tanulatlan, korosabb siketnémából *gyakorlatilag ügyes és észszerű* munkást képezzen ki. Továbbá, hogy tudjon az ú. n. *gazdasági háziipar* terén is boldogulni, melynek faluhelyen nagy az értéke.

Az eszme anyagi támogatása a földmívelésügyi kormányra hárulna, mely — előreláthatólag — teljes készséggel vállalná el a támogatást. Tehát előre! Ne hagyuk az eszmét elveszni!

Ujitás a typhlopedagógia terén Poroszországban.

A „Blindenfreund" nyomán közli: **Kleitsch János.**

Az 1912. évi május havában kiadott miniszteri rendelet értelmében a vakok Intézetének tan- és igazgatói képesítése különkülön vizsga sikerétől függ.

Nevezett rendelet két vizsgarendet állapít meg, melyeknek lényege az alábbiakban foglalható össze.

I. A vakok tanképesítő vizsgájára olyan lelkészek, theologiai és philologiai jelöltek és népiskolai tanítók bocsájtatnak, akik az épérzékűek oktatásügye terén legalább két évig működtek már gyakorlatilag és ugyanannyi idő óta foglalkoznak vakok tanításával.

A vallás és közoktatásügyi miniszter évről-évre tűzi ki a vizsga idejét. A vizsgaengedély iránti folyamodványok a vizsga napja előtt három hónappal a vallás és közoktatásügyi miniszterhez nyujtandók be. A folyamodványhoz csatolandó okmányok ezek: önéletleírás, a képzettségről tanuskodó bizonyítványok, egészségi bizonyítvány és hivatalos erkölcsi bizonyítvány.

A vizsga elméleti — írás és szóbeli — és gyakorlati részből áll. Az írásbeli vizsgára két kérdés, még pedig egy módszertani és egy neveléstani kérdés tűzetik ki.

A szóbeli vizsga anyaga kiterjed a vakok nevelése és tanitása minden körülményeire, különös tekintettel az általános nevelés és tanítás tanára, továbbá 1. a megvakulás okaira és azok következményeire, a teljes és részleges vakság testi és lelki következményeire, a csecsemő és a későbbi korban megvakultak, a gyengelátók, a psychopatikus, a dadogó és a gyengetehetségű

vakok sajátságaira, a tapintási, a nyomási és mozgási érzések tana, a kezek, a test fejlesztése, az intellektuális képzés és a valláserkölcsi nevelés különös föladatai, a vakok intézeti nevelése; 2. a különféle tantárgyak módszertana, a vakok írásrendszerei, a vakok taneszközei és foglalkozásai; 3. a vakok nevelése és tanításának története és irodalma.

A jelöltek ezen kívül egy idegen, még pedig szabad választás szerint vagy a francia, vagy az angol nyelvben való jártasságukat tartoznak a vizsgán bebizonyítani.

A vizsga gyakorlati része egy gyakorlati tanításból áll. A vizsga sikeres megállása esetén a jelöltek a vakok tanítására képesítő bizonyítványt nyernek.

Ez a rendelet az 1913. évi április havában lép életbe.

II. Az igazgatói (igazgatónői) vizsgára a tanképesítés megszerzése után, legalább 5 év eltelte után bocsájtatnak a folyamodók. A vizsgára a vizsga napja előtt legalább 6 hónappal kell jelentkezni.

Ez a vizsga az előbbihez hasonlóan szintén elméleti és gyakorlati részből áll.

Az írásbeli vizsgára a vizsgáztató bizottság elnöke a vakok oktatásának speciális teréről tűzi ki a kérdést, amelyet a jelöltnek 8 héten belül, legfölebb 8 ívig terjedő terjedelemben kell kidolgoznia. A jelölt kérelmére, indokolt esetben, a kitüzött határidő 3 héttel meghosszabbítható. A jelöltnek a tétel kidolgozásával bizonyságot kell nyujtania arról, hogy a kérdés tudományos fölfogásához és kidolgozásához ért. A munkához használt segédforrások mindenkor megnevezendők.

A szóbeli vizsga kiterjedhet: a vakok nevelés oktatására kapcsolatban a psychologiával, az anatomiával, az érzékszervek physiologiájával és a psychopathologiával; *b*) az iskolai gyakorlat, a továbbképző oktatás, a kenyérkereseti oktatás, a gyámolítás, a vakok egyesületei és a vakok statisztikájának kérdései; *c*) a vakok intézeteinek külső és belső berendezése, az összes egészségi és gazdasági kérdésekkel (műhely, számadás, kereskedés, szervezés) egyetemben; a vakok nevelés-oktatása a bel- és külföldön; *d*) a vakokra vonatkozó összes törvények és közérdekű rendeletek, az igazgató jogai és kötelességei; *e*) a vakok nevelés-tanításának történelme és irodalma, különös tekintettel azon tények és jelenségekre, amelyek a vakok ügyének fejlődésére befolyással voltak, azoknak összefüggése és hatása az álta-

lános pedagógiára és az általános társadalmi viszonyokra és viszont.

Valamely idegen nyelvből való vizsgázás az igazgatójelöltekre is kötelező.

Az igazgatójelöltek gyakorlati vizsgája egy gyakorlati tanítás megbírálásából áll.

Sikeres vizsga után a jelöltek igazgatói bizonyítványt kapnak. Az igazgatói vizsga csak egyszer ismételhető meg. Ha a jelöltnek vizsgai eredménye általános elégségessel záródik, a jelölt a vizsga megismétlésére utasítható.

Az igazgatói vizsga az 1913. év októberében lép életbe.

HAZAI HIREK.

Kongresszusunk végrehajtó-bizottsága f. hó 12-én tartott gyűlésén, az 1913. évi költségvetés adatait a kongresszus óhajtásaival megegyezőknek találván, egyhangulag elhatározta, hogy fizetésrendezésünk keresztülviteléért a gyógypedagógusok egyetemének nevében köszönő tisztelgésre megy el mindazokhoz, akik ez ügyben közreműködtek. Ezen határozatnak megfelelőleg f. hó 16-án illetve 20-án első sorban dr. Náray-Szabó Sándor államtitkár úrnál tisztelgett a végrehajtó-bizottság küldöttsége s hálás köszönetét fejezte ki Ő Méltóságának a tapasztalt jóindulatú gondoskodásért. Ő Méltósága válaszában kijelentette, hogy örömére szolgál, ha a gyógypedagógusok a status rendezés keresztülvitelében megnyugvást találnak s biztosította a küldöttséget, hogy jövőben is megtesz minden lehetőt, hogy megelégedett szivvel végezhessék feladataikat. Tisztelgett még a küldöttség dr. Tóth István miniszteri titkár úrnál, a számvevőség igazgatójánál egresi Nagy Sándornál, Rüblein Richárd számtanácsosnál, Berkes János szaktanácsi előadónál és dr. Szebeny Antal országgyűlési képviselőnél.

Kirendelés. Mult számunkban említettük, hogy Eperjesen vakok intézete létesül. A vallás és közoktatásügyi m. kir. Minisztérium ezen új intézet vezetésére Kirschenheuter Ferencet, lapunk egyik szerkesztőjét rendelte ki, aki a beléje helyezett bizalomnak bizonyára sikerrel fog megfelelni. Üdvözöljük szerkesztőtársunkat ezen új minőségében s sok szerencsét kivánunk működéséhez.

A vakok II. atletikai és tornaversenye. Az 1910—11. iskolai év végén rendezte a Vakok Kir. Orsz. Intézete első nyilvános atletikai és tornaversenyét mint kisérletet szerényen az évzáró ünnep előtt. A kisérlet bevált s igy az igazgatóság elhatározta, hogy a versenyeket állandósítja s minden iskolai év végén

az évzáró ünneptől elválasztva külön napon rendezi. Valóságos ünnepe volt a vakoknak így az idei június 16-ika, amikor mintegy négyszáz főnyi közönség előtt bemutatták testi ügyességüket. A fiúk nagy haladásról tettek tanúságot, mihez nagyban hozzájárultak az egész éven át a Millenáris-versenypályán tartott játékdélutánok. Az idei versenyzők, noha korra nézve általában fiatalabbak voltak a tavalyiaknál, egy számot, a súlydobást kivéve minden sportágban fölülmúlták amazok teljesítményeit. Szinte meglepő eredményeket hoztak a futások. Az idén ugyanis olyanok, kik némi látással rendelkeznek — ami igen nagy handicapot jelent a teljesen vakok hátrányára — a futások számaiban nem indultak s az eredmény még sem volt rosszabb a múltévinél. Ezirányban egyébként még korántsem közelítettük meg a fejlődés határait, föltéve, hogy a teljesen nyilt terület a gyakorlásra megmarad.

A versenyt húsz fehérdresszes tornász nyitotta meg. A házi zenekar egy magyar indulójára végezték ugyanazokat a szabadgyakorlatokat, melyeket a Magyarországi Testedző Egyesületek Szövetségének tavaszi kolozsvári tornaünnepén láttunk. A jelenlevő tornatanárok csodálkozásukat fejezték ki, hogy a vakok egyetlen hiba nélkül végezték dolgukat, ami látókkal szinte elérhetetlen. Pedig a magyarázat egyszerű. A látó azért hibáz, mert figyelmét másfelé, rendszerint a közönségre tereli, míg a vakoknál ez nem fordul elő. A súlydobás az idén már az intézet torna-udvarán alkalmazott sportszerű körből történt, melyhez a fiúk csak nehezen tudtak hozzászokni. A tavalyinál gyengébb eredmény jórészt ide vezethető vissza. A 100 méteres síkfutás, mely most szerepelt először programmon, a Millenáris pályán folyt le a versenyt megelőző napon és nem is sejtett meglepetéssel végződött. A gyorsaságot legyőzte a tájékozódás, az irányt változtató favoritokat maga mögött hagyta egy nyilegyenesen futó outsider. A gúlákat és csoport gyakorlatokat a közönség tapsa megújrázta. A versenyt, mellyel a napi és sportsajtó annak idején behatóan foglalkozott Berinza István, Fiedler Lajos és Tiffert György közreműködésével Kirschenheuter Ferenc rendezte és vezette. Herodek Károly igazgató szép buzdító beszéddel osztotta ki a győzteseknek, illetve helyezetteknek az ezüst és bronzérmeket.

Eredmények:

100 m. síkfutás: 1. Uszléber 15 mp. 2. Grósz. 3. Turbucz.

Magasugrás egy lépés irammal: 1. Neuhof 117 cm. int. rec. 2. Meisels. 3. Dézsy.

Korlát: 1. Uszléber. 2. Ballay. 3. Petró.

Súlydobás ($7^1/_4$ *kg.*) *jobb- és balkézzel együttvéve:* 1. Meisels 1207 cm. 2. Neuhof. 3. Kovács.

Távolugrás helyből: 1. Schafflarszky 248 cm. 2. Kovács. 3. Németh. Versenyen kívül Neuhof 258 cm. int. rec.

45 m. síkfutás: 1 Kovács $7^1/_5$ mp. 2. Schafflarszky. 3. Grósz.

IRODALMI SZEMLE.

A vakok érzékszervei. Irta: Lovács József. A magyar gyermek tanulmányi társaság füzetes vállalata. VI. füzet. Ára 60 fillér. Lovács József művét, mely eredetileg a „Gyermek" című folyóiratban jelent meg, inkább a nagyközönség, mint a szakemberek számára írta. Éppen ezért tartózkodott szorosan vett szakkérdéseknek a taglalásától s a vak érzékszerveiről inkább a megnyilvánulás körülményeit, mint azok okait fejtegeti. A 27 oldalra terjedő mű beosztása a következő: Bevezetés. A fényérzék, a hallás, a tapintóérzék, az alsóbb rendű érzékszervek, az akadályérzék. A művet melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

A gyermek képzelete. Irta: Szász Irén elemi iskolai igazgató Külön lenyomat a „Gyermek" 1912. 4—5. számából. Ára 60 fillér. Ranschburg Gusztáv könyvkereskedése. Szerző neve nem ismeretlen a gyermektanulmányozók előtt. Ebben a füzetben 29 oldalon foglalkozik a gyermek képzelő tehetségével s míg egyrészt rámutat a gyermek fantasiájának korlátolt voltára, utasításokat is ad, hogy mikép lehet képzeletét foglalkoztatni. A tanulságos tüzetet minden érdeklődőnek melegen ajánljuk.

Új folyóirat. Káplány Géza szerkeszfésében új folyoirat indul meg, amely a család és az iskola együttes munkáját kivánja megteremteni. Érdekkel várjuk a lap megindultát, mert magunk is abban a véleményben vagyunk, hogy a gyermek érdeke igen is megköveteli a szülő és tanító együttes munkálkodását. A folyóiratra, megjelente után még visszatérünk.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Az északi államok hatodik kongresszusa a fogyatékosak érdekében július végén folyt le Suomi (Finnország) fővárosában Helsinkiben. A három napon át tartott tanácskozásokon közel 500 pedagogus, orvos és érdekiődő vett részt Dániából, Svédországból, Norvégiából és Suomiból. A kongresszus munkaanyaga a vakok, siketnémák és szellemileg fogyatékosok oktatása, nevelése és gyámolítása köréből vett negyvenkét kérdés körül csoportosult, melyek közül mint nálunk és a nyugaton kevésbbé kultiváltakat a következőket említjük meg:

A vaksiketnémák és az épérzékűek iskoláinak egymáshoz való viszonya.

A főzés tanítása a vakok intézeteiben.

Tizenötévi tapasztalat önmagukat ellátó vak asszonyok között.

A felnőtt siketnémák elmebetegségei.

Föltünést keltő operácló hírét vesszük Lipcséből, ahol Payer dr. tanár egy hülye gyermeknek vérdús veseedényeibe egy

egészséges anya gyermekétől vett pajzsmirigyet ültetett át oly sikerrel, hogy a fogyatékosság tökéletesen megszünt.

Visszaélések vakok hangversenyeivel. Németországban a Rajnatartományban az Aus der Wieschen testvérek már évek óta zenehangversenyekből tartják fönn magukat. A mindenütt szívesen látott vak művészek nevével most visszaélt egy épérzékű szélhámos pár. Mint impreszárióik utaztak előttük s fölszedték az előleges belépődíjakat. A büntetőkamara a nőt két évi, a férfit két év és három hónapi börtönre ítélte!

Vak gyászdalosok. A fogyatékosok legnagyobb kolóniája a kontinensen Szászországban van Chemnitzben, ahol egy ígazgatás alatt, de elkülönítve mintegy 25 épületben körülbelül 500 vak, siketnéma és gyengeszellemű egyén él. A kolóniának egyik intézménye, a vakok kir. intézete két év óta szokatlan módon foglalkoztatja a leányotthon nagyobb növendékeit Tizennégy jóhangú leányból énekkart szervezett, mely a temetőkben a gyász szertartásoknál működik közre. A gyászoló közönség nem győzi eléggé dicsérni a leányok szívhez szóló, vigaszt nyujtó énekét. Az énekkar havonta kapja a temetők igazgatóságától fizetését, mely oly tekintélyes, hogy fölülmúlja bármely iparág jövedelmét. A leányok ezért a legzordabb időben is készséggel hagyják ott kefekötő asztalaikat és sietnek ki a temetőbe vigasztalni a gyászolókat. A vakok alkalmazásának ezen új módját intézeteink vezetőségeinek figyelmébe ajánljuk.

A Montessori-féle tanítási eljárás. Öt évvel ezelőtt dr. Montessori Mária, olasz orvos és pedagógus Rómában óvódás gyermekek számára intézetet létesített: Casa dei Bambini címmel. (A gyermekek háza.) Ezen intézetben a most már nagyhírű alapító, kisérleti úton, nevelési és tanítási eszméit valósította meg. Egészen új alapon felépített, a gyermeki lélek közvetlen megfigyelésével szerzett tapasztalatokra fektetett új módszer, rövid idő alatt Olaszország minden óvódájában és népiskolájában tért hódított, sőt e nehány év alatt majdnem minden művelt országban ismert és használatos lett. Különösen Svájcban, Franciaországban és Amerikában terjedt el gyorsan a Montessori-féle eljárás.

A módszer alapja a gyermek összes érzékszerveinek egyöntetű, harmonikus fejlesztésében, fejlesztett érzékszerveinek nevelési és tanítási szempontból való felhasználásában csúcsosodik ki. Lehetne e módszert használó iskolákat foglalkoztatva tanító iskoláknak is nevezni, hasonlatosak ezek a német munkaiskolákhoz, bár utóbbiak egészen más szervezetűek. Az úgynevezett munkaiskolákban ugyanis inkább tömegtanítás folyik, míg a Montessori-féle módszer úgyszólván csakis egyéni oktatásra van alapítva. Ez a tanítási mód régi, keresztülvitelében most azonban teljesen új alakjában került felszinre.

Reánk nézve azért volna szükséges, hogy részletesebben, bővebben is foglalkozzunk e módszerrel, mert hiányos érzékű gyermekeket tanítunk mindnyájan, oktatási munkánkban pedig az

érzékszervek fejlesztése nem csekély jelentőségű. Azt hiszem, hogy ezt a módszert tárgyaló könyvben úgy a szellemi fogyatékos, mint a siketnéma és vak gyermekek tanításával foglalkozó szakemberek tapasztalataikból leszürődött pedagógiai eszméiknek nagy részét megerősítve találnák körülírva.

Dr. Montessori ugyanis legeslegelőször gyengetehetségű gyermekekkel kisérletezett s csak miután kisérletei fényesen beváltak, nyitott intézetet normális tehetségű gyermekek számára és terjesztette eljárását óvódákban és népiskolákban is.

Amerika siketnéma-előkészítőiskoláiban e módszerrel történt kisérletek eredményéről szerezve tudomást, lettem figyelmessé az olasz orvospedagógus módszerére és erről irt vastag kötetű, angol fordításban is megjelent munkájára, amely a vakok érzékeltető oktatásához is kitünő vezérkönyvnek látszik. *Michels.*

Keller Helénről ismét egy hihetetlennek hangzó hír van forgalomban. Bostonban a fülorvosok ugyanis nemzetközi kongresszust tartottak a nyáron, amelyen egy orvos Keller Helént is bemutatta, aki csodálatos szellemi képességeivel, rendületlen akaratával már eddig is világszerte általános feltünést keltett.

Egy amerikai orvos Keller Helén kérésére arra vállalkozott, hogy megtanítja a vak-siketnéma leányt énekelni. E törekvésnek eredményeképen Keller Helén a kongresszuson jelenlevő orvosok nagy bámulatára elég tisztán elénekelte a hangskálát, azután pedig angol, francia és német nyelven szólt az egybegyültekhez.

Dániában érdekes ujitást tervez *Einer Hollból* charlottenlundi póstamester, aki már karácsonyi bélyegeivel nagy hasznot hozott a tuberkulozis leküzdésének céljaira.

A póstamester újabb ideája egy érmecske, melyet a szülőnek adnának abban a percben, midőn újszülött gyermeke először pillantja meg a világosságot. Ezt az érmet azután a gyermek egész életén át mint kedves amuletet viselné és sokszor eszébe juttatná a *vakokat* s egyben azt a nemes célt, melyet az érmecske szolgál.

Az amuletnek nem volna szabott ára. Egyik szülő egy koronát, a másik százat s a harmadik talán semmit sem fog érte adni.

Az amulet tiszta bronzból készülne. Egyik oldalán a királyné képe, a másikon a szerencse szimbolikus alakja lenne kidomborítva. Az utóbbi oldal kis üres helyén vésnék be az újszülött nevét.

Az érem az államnyomdában készülne s előállítási költsége csak az anyagárra szorítkoznék. A befolyó jövedelemből az elárúsító bábák bizonyos százalékot kapnának s a tiszta jövedelem a *vakok dániai egyesületéé lenne.*

Dániában évenkint körülbelül 75.000 gyermek születik és ha csak minden tizedik szülő 5 koronát adna, a *vakok céljaira* 35.000 kor. jutna.

Ezt a praktikus eszmét „*Die Blinden Dänemarks*“ c. humánus egyesület elfogadta s a közel jövőben forgalomba is hozza.

A forgalomba hozatallal a bábaasszonyok bizatnának meg,

kik bizonyos számú érmecskét és ugyanannyi póstautalványt kapnának az egyesülettől elszámolás kötelezettsége ellenében. Az egyesület címével ellátott utalványt a szülők valamelyike töltené ki s a madame adná póstára a kapott összeget, mely ha rendeltetése helyére érkezett, a szülő köszönőlevelet s nyugtát kap az érmecskéért fizetett összegről.

Az eszme nemes célt szolgál s mi csak meleg szivvel üdvözölhetjük a tentnevezett póstamester urat s megtoldjuk ezt azzal a kívánsággal, hogy az Isten áldása kisérje a praktikus s a dániai vakok érdekét szolgáló nemes ideát további sorsában! (Bár nálunk is behoznák e hasznos és nemes célt szolgáló ideát! Szerkesztő.)

Közli: *Séra L.*

A siketek nemzetközi szövetsége. Berlinben, a napokban az iparcsarnok nagytermében megalakult a siketek nemzetközi szövetsége. Az új szövetség, amelyhez a világ minden részéből nagy számmal csatlakoztak a siketek és nagyotthallók, arra törekszik, hogy a siketek sorsa lehetőleg megkönnyüljön. A gyűlés lefolyása igen érdekes volt; a szónokok torkuk szakadtáig kiabáltak, a hallgatóság pedig a legmodernebb hallócsövekkel volt felszerelve. A határozati javaslatokat, félreértés elkerülése céljából, táblára is fölirták. A gyűlés elhatározta, hogy legelőször is a siketek statisztisztikáját állítják össze. (Az Ujság.)

VEGYES.

A fül mint látószerv. A londoni Kensington Muzeummal kapcsolatban megnyilt „Optical Convention Exhibition“ nevü kiállítás egyéb csodálatos látnivalói mellett megismerteti a látogatót egy oly műszerrel is, amelynek segélyével a vakok fülökkel látni képesek. Ezt a műszert „Optophon“-nak nevezte el feltalálója: E. E. Fournier d'Albe (Birmingham). A vakok képesek lesznek ezen elektromos készülék használata által fényes tárgyakat, ablakokat, égő lámpákat, erős árnyékot, erős szineket és nagyobb tárgyakat észrevenni. (Blätter für Taubstummenbildung.)

Hivatalos nyugtázás. A „Magyar Gyógypedagógia“ előfizetési díját beküldötték: Baráthy Mihály Budapest 5, Áll. tanítóképző ifjúsága Arad 2.50, Éltes Mátyás Budapest 10, Kelemen Ignác Budapest 10, Krupa Pál Budapest 10, Fürj Pál Budapest 10, Faragó Géza Budapest 5, Gyógypedagógiai int. szaktanácsa 10, Állami gyógypedagógiai nevelőintézet 10, Ideges gyermekek intézete 10 K.

Kleitsch János
a kiadóhivatal vezetője
VII., István-út 95.

Bichler I. könyvnyomdája, Budapest, III., Lajos-utca 94. sz.